

VÝSKUM KVALITY ŽIVOTA PRÍSLUŠNÍKOV POLICAJNÉHO ZBORU A OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY Z POHLADU SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

Radoslav IVANČÍK

RESEARCH OF THE QUALITY OF LIFE OF MEMEBRS OF POLICE FORCE AND ARMED FORCES OF THE SLOVAK REPUBLIC FROM THE PERSPECTIVE OF SOCIAL SECURITY

HISTÓRIA ČLÁNKU

Doručený: 15. 02. 2021

Schválený: 31. 05. 2021

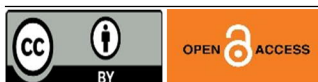
Vydaný: 30. 06. 2021

ABSTRACT

Police officers and professional soldiers represent a unique, special, distinctive, and irreplaceable resource, necessary for the successful functioning of the Police Force and the Armed Forces of the Slovak Republic – organizations directly involved in ensuring the security and defence of the state and its inhabitants. It is they who, with their work, activities, will and commitment, not only participate in the creation of strategies, intentions, and directions of development of both organizations, but also ensure the fulfilment of their mission and the achievement of set goals. Managing the successful and effective functioning of both armed security corps and achieving the desired results requires the constant development of human resources, their management, motivation and ensuring an adequate quality of life for police officers and professional soldiers and their families – corresponding to the demands and risks arising from the police and military professions. One of the key elements in ensuring a satisfactory quality of life is a special social security system. Therefore, the primary scientific goal of the presented study is a comparative analysis of the current development of opinions of members of the Police Force and the Armed Forces of the Slovak Republic on the quality of their lives in terms of their social security benefits.

KEYWORDS

Quality of life, social security, police officers, professional soldiers, Police Force, Armed Forces of the Slovak Republic.

© 2021 by Author(s). This is an open access article under the Creative Commons Attribution International License (CC BY). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

ÚVOD

V súčasnom dynamicky sa vyvíjajúcom a neustále sa meniacom prostredí sa otázky bezpečnosti dostávajú čoraz viac do popredia, a to bez ohľadu na oblasť, ktorej sa dotýkajú. Bezpečnosť totiž patrí medzi základné a nevyhnutné podmienky rozvoja každej spoločnosti.

Aj preto jednou z hlavných úloh Slovenskej republiky (ďalej len „SR“), ako zvrchovaného, demokratického a právneho štátu, je zaručiť v súlade s jej bezpečnostnými záujmami jej vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť. Na plnení tejto úlohy sa zásadným spôsobom podieľajú najmä ozbrojené sily, bezpečnostné zbory, hasičské a záchranné zbory, civilná ochrana a záchranné služby v súčinnosti s ministerstvami, ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy a orgánmi miestnej štátnej správy a samosprávy. Z uvedených zložiek nenahraditeľné miesto majú a nezastupiteľné úlohy plnia Policajný zbor (ďalej len „PZ“) a Ozbrojené sily Slovenskej republiky (ďalej len „OS“).

PZ je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní v podmienkach SR špecifické poslanie. Jeho dôležitosť a jedinečnosť sa primárne odvíja od zaisťovania predovšetkým vnútornej bezpečnosti, vnútorného poriadku, boja proti zločinnosti, vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem, ochrany životov, zdravia a majetku obyvateľov SR a plnenia úloh, ktoré pre PZ vyplývajú z medzinárodných záväzkov SR (Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore). PZ zároveň plní množstvo ďalších úloh vychádzajúcich z príslušných zákonov, predpisov a interných normatívnych aktov. Participuje napríklad na zaisťovaní vonkajšej bezpečnosti štátu, na regulácii spoločenských vzťahov prostredníctvom dodržiavania zákonov, na poskytovaní služieb občanom, na plnení úloh v čase výnimočného stavu alebo núdzového stavu a pod.

OS predstavujú rozhodujúci výkonný prvok systému obrany SR. Hlavnou úlohou OS je zaručovať obranu SR a bezpečnosť štátu pred vonkajším ozbrojeným napadnutím cudzou mocou a plniť záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná. K prioritným úlohám patrí aj participácia na zachovávaní verejného poriadku a bezpečnosti štátu, jeho zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti jeho hraníc. Poslaním a povinnosťou OS je tiež zúčastňovať sa na plnení úloh v čase výnimočného stavu alebo núdzového stavu, pri ktorom sú ohrozené životy a zdravie osôb alebo majetok a spolupracovať pri odstraňovaní následkov. OS v rámci poskytovania humanitárnej pomoci a v rámci vojenských cvičení plnia úlohy aj mimo územia SR. Ak to vyplýva zo záväzkov z medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná, plnia tiež úlohy v mierových pozorovateľských misiách Organizácie Spojených národov, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a Európskej únii a úlohy v rámci vojenských operácií medzinárodných organizácií (napr. operácií vedených Severoatlantickou alianciou).¹

¹ *Bližšie pozri: Zákon č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky; IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2014. Kausalita participácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a jej finančné aspekty. Ostrowiec Świetokrzyski : Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, 2014; BUČKA, P. a kol. 2019. Profesionálne využitie vojakov OS SR v operáciách MKM. In Manažment ľudských zdrojov v ozbrojených silách, bezpečnostných a záchranných zboroch : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika. 2019; ŽÍDEK, R. – MAJCHÚT, I. 2015. Ozbrojené sily demokratického štátu. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2015; alebo BUČKA, P. – RIŠIANOVÁ, A. 2010. Účasť Ozbrojených síl Slovenskej republiky v mierových operáciách. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2010.*

Úroveň naplňania tohto náročného a zodpovedného poslania a zákonom stanovených úloh podmieňuje úspešnosť výkonu policajných a vojenských činností, a tým aj celkovú spokojnosť občanov s prácou polície a ozbrojených síl. Aby PZ a OS dosahovali požadované ciele, plnili zadané a z legislatívy vyplývajúce úlohy, aby boli obe úspešné a rešpektované organizácie, je nevyhnutné, aby disponovali adekvátnymi ľudskými zdrojmi, čiže adekvátnym policajným² a vojenským³ personálom, a to nielen z hľadiska kvantity, ale aj kvality.

Z uvedeného preukázateľne vyplýva, že prvoradým predpokladom a zároveň nevyhnutnou podmienkou pre úspešné plnenie úloh stanovených policajnej a vojenskej organizácii v oblasti zaistovania vnútornej a vonkajšej bezpečnosti štátu, obrany slobody, nezávislosti, demokratického zriadenia a teritoriálnej integrity SR, ako aj obrany a ochrany jej občanov, majetku a životného prostredia, je dostatočný počet kvalitných a kvalifikovaných príslušníkov PZ a OS v štátnej službe. To v konečnom dôsledku predpokladá vysokú personálnu naplnenosť vo všetkých organizačných zložkách a na všetkých úrovniach vedenia a riadenia PZ a velenia a riadenia OS kompetentnými, vzdelanými, vycvičenými a policajnému aj vojenskému povolaniu náležite fyzicky zdatnými, psychicky odolnými a zdravotne schopnými policajtmi a profesionálnymi vojakmi.

Úroveň personálnej naplnenosti a miery stabilizácie práve skúseného, kvalitného, vzdelaného a odborne, fyzicky i psychicky pripraveného a vycvičeného policajného a vojenského personálu je významným spôsobom ovplyvnená spokojnosťou, resp. nespokojnosťou policajtov a profesionálnych vojakov s kvalitou ich života v úzkej nadväznosti na ich povolanie, predovšetkým na vytvorené pracovné podmienky (finančné, materiálne, sociálne a pod.). Miera tejto spokojnosti či nespokojnosti sa následne úmerne odráža aj na ich záujme (ochote) dlhodobo vykonávať štátnu službu v PZ a OS, resp. zotrvať v služobnom pomere policajta a profesionálneho vojaka, a tým stabilizovať oba ozbrojené bezpečnostné zbory z personálneho hľadiska.

Jeden z rozhodujúcich prvkov zabezpečenia adekvátnej kvality života policajtov a profesionálnych vojakov a ich rodín – zodpovedajúcej nárokom a rizikám vyplývajúcim z policajného a vojenského povolania – predstavuje osobitný systém sociálneho zabezpečenia vychádzajúci zo zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon č. 328/2002 Z. z.“).⁴ V úzkej súvislosti s ním a v kontexte nevyhnutnej potreby úspešného fungovania policajnej aj vojenskej organizácie tak vystupuje do popredia významný teoreticko-praktický a výskumný

² Bližšie pozri: PAJPACHOVÁ, M. – BARIČIČOVÁ, Ľ. 2014. *Mäkké faktory úspechu policajnej organizácie ako nenahraditeľný zdroj jej prosperity*. In *Manažment podnikania a vecí verejných – dialógy: vedecko-odborný časopis Slovenskej akadémie manažmentu*. Bratislava: SAM, 2014, č. 26. s. 59-71; alebo BARIČIČOVÁ, Ľ. – PAJPACHOVÁ, M. 2016. *Policajná organizácia ako garant vnútornej bezpečnosti*. In *Právni a bezpečnostní prostředí Evropské unie v teritoriální optice vybraných zemí středoevropského prostoru*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016. s. 18-26.

³ Bližšie pozri: BELAN, L. – PETRUFOVÁ, M. – VARECHA, J. *Manažment vo vojenstve*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2019.

⁴ Bližšie pozri: Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

problém týkajúci sa tohto kľúčového faktora determinujúceho stabilizáciu policajtov a profesionálnych vojakov v štátnej službe. Primárnym cieľom výskumu bolo preto zistiť akú vysokú dôležitosť pripisujú samotní policajti a profesionálni vojaci sociálnemu zabezpečeniu a benefítom z neho vyplývajúcim pre výkon ich štátnej služby a zotrvanie v nej.

V tomto ponímaní, ako aj v súlade so zásadami bezpečnostného a sociologického výskumu a, pochopiteľne, tiež v nadväznosti na prebiehajúce zmeny v bezpečnostnom⁵ a sociálno-ekonomickom⁶ prostredí, je hľadanie odpovedí na položené výskumné otázky v úzkej korelácii s nepretržitou potrebou poznania a hodnotenia aktuálneho vývoja relevantných ukazovateľov a faktorov ovplyvňujúcich úroveň spokojnosti príslušníkov PZ a OS s kvalitou ich života v nadväznosti klesajúcu atraktivitu a prestíž policajného a vojenského povolania a badateľný pokles záujmu mladých ľudí o štátnu službu v PZ a OS.

1 ZÁKLADNÉ TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA KVALITY ŽIVOTA Z HĽADISKA SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

V priamej súvislosti s už zmieneným dynamickým vývojom ľudskej civilizácie a výraznými zmenami, ktoré prebiehajú predovšetkým v posledných troch desaťročiach nielen v bezpečnostnej a politickej, ale aj v sociálno-ekonomickej a v ďalších sférach života ľudskej spoločnosti, je možné registrovať v ostatných rokoch zvýšený záujem odbornej i laickej verejnosti o kvalitu života ľudí. Napriek tomu, že ide pre jeho mnohorozmernosť a komplexnosť o pomerne ťažko uchopiteľný koncept,⁷ kvalita života sa postupne stáva predmetom vedeckého výskumu viacerých vedných disciplín, ako napríklad sociológie, psychológie, ekonómie, geografie, medicíny, environmentalistiky a niektorých ďalších. Jednotlivé výskumy siahajú od tém súvisiacich so snahami o pochopenie ľudskej existencie, zmyslu života a samotného bytia až po hľadanie kľúčových faktorov ovplyvňujúcich život ľudí a jeho kvalitu. Skúmajú sa pritom najmä finančné, materiálne, sociálne, psychologické, duchovné, environmentálne, geografické a viaceré ďalšie podmienky a faktory, ktoré majú vplyv na kvalitu života ľudí, či už z hľadiska ich vplyvu na ľudstvo ako celok alebo na vybrané skupiny ľudí.

⁵ Bližšie pozri: NEČAS, P. – UŠIAK, J. 2010. *Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storočia*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2010; alebo BREZULA, J. 2017. *Bezpečnostné aspekty tradičných a nových hrozieb súčasnosti*. In *Vojenské reflexie*, 2017.

⁶ Bližšie pozri: KORIMOVÁ, G. 2014. *Sociálna ekonomika a podnikanie*. Banská Bystrica : Belianum, 2014; alebo LUBELCOVÁ, G. 2012. *Sociálna ekonomika, koncepty, príležitosti, riziká*. In *Sociológia*, 2012, roč. 44, č. 1, s. 83-108.

⁷ Bližšie pozri: MASSAM, B. H. *Quality of Life: public planning and private living*. In *Progress in Planning*, 2002, s. 141-227; HANCOCK, T. *Quality of life indicators and the DHC*. 2016. [online] Dostupné na internete na: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.462.4701&rep=rep1&type=pdf>>; alebo KOVÁČ, D. 2001. *Kvalita života – naliehavá výzva pre vedu nového storočia*. In *Československá psychologie*, 2001, s. 34-44.

1.1 Vymedzenie pojmu kvalita života

Podobne ako pri iných interdisciplinárnych a multidimenzionálnych pojmoch, aj v prípade kvality života je možné stretnúť sa v odbornej literatúre s množstvom najrôznejších vymedzení a definícií tohto pojmu. Svetová zdravotnícka organizácia považuje kvalitu života za mnohorozmerný konštrukt, pričom ju definuje ako človekom individuálne vnímanú životnú situáciu v kontexte určitej kultúry, určitého hodnotového systému a vo vzťahu k vlastným cieľom, očakávaniam, hodnotiacim kritériám a záujmom. Takto definovaná individuálna kvalita života je ovplyvňovaná telesným zdravím, psychickým stavom, stupňom nezávislosti, sociálnymi vzťahmi, ekonomickou situáciou a vlastnosťami životného prostredia (WHO, 1997, s. 1).

Vo Veľkom sociologickom slovníku (1996, s. 557) je kvalita života vymedzená ako pojem, ktorý označuje kvalitatívne parametre ľudského života, spôsobu života, životného štýlu a životných podmienok spoločnosti. Kvalita života podľa autorov slovníka zároveň predstavuje niečo, čo prekračuje obyčajné materiálne potreby, ktoré je možné uspokojiť zakúpením tovarov podľa ekonomickej situácie ľudí, ale sa vzťahuje aj na duchovné hodnoty. Johnston a kol. (1994, s. 493) chápu kvalitu života ako stav sociálnej pohody jednotlivca alebo skupiny ľudí, ktorý je identifikovaný určenými objektívnymi indikátormi.

Timoracký (2002) uvádza, že kvalita života je výsledkom vzájomného pôsobenia sociálnych, ekonomických, zdravotných a environmentálnych podmienok, týkajúcich sa rozvoja ľudí aj spoločnosti. Hartl a Hartlová (2000) zase ponímajú kvalitu života ako vyjadrenie pocitu životného šťastia. Zároveň na kvalitu života hľadajú ako na mieru seberealizácie a duševnej harmónie, t. z. mieru životnej spokojnosti, prípadne nespokojnosti.

Podľa Tokárovej (2003, s. 8) je možné pod kvalitou života rozumieť žiaducu (optimálnu) úroveň existencie, života jednotlivcov alebo skupín, ktorá je vyjadrená pomerom k štandardu, vyjadreného v dokumentoch určitej krajiny. Človek si podľa nej obsah pojmu kvality života uvedomuje najlepšie najmä vtedy, keď sa jeho životná situácia zásadným spôsobom zmení. Mení sa pritom jeho dovtedajšia sociálna pozícia a s touto zmenou sú poznamenané aj zmeny hodnôt. Podľa Mühlpachra (2005) kvalitu života možno vidieť ako mieru, v ktorej jedinec využíva možnosti svojho života.

Andráško (2006) považuje kvalitu života za fenomén, ktorý síce nie je priamo „uchopiteľný“, ale je možné sa mu priblížiť prostredníctvom vhodne zvolených ukazovateľov. Je tvorený zdieľanými charakteristikami prostredia a ich subjektívnym ohodnotením človekom, ktorý v tomto prostredí žije. Zatiaľ čo podmienky a vplyvy okolitého prostredia sú zväčša interpretované ako objektívna dimenzia kvality života, jej subjektívna dimenzia predstavuje súhrn takých subjektívnych vstupov každého človeka ako sú jeho temperament, názory a postoje, individuálny systém hodnôt alebo schopnosť adaptácie.

Jones (2002, s. 56) tieto dve základné dimenzie označuje ako externú (prostredie okolo nás) a internú (vyjadrenie toho, „čo sa deje v našich hlavách“). Bez ohľadu na to, ako

sú nazvané, potrebu kombinácií oboch zmienovaných dimenzií pre kvalitu života zdôrazňuje Massam (2002), a to v rámci jej chápania ako multidisciplinárneho komplexu.

Objektívna, resp. externá dimenzia kvality života teda predstavuje externé (vonkajšie) podmienky a vplyvy okolitého prostredia a životných okolností na život človeka, ktoré sa vo väčšine prípadov rozdeľujú na sociálne, ekonomické a environmentálne. Subjektívna, resp. interná dimenzia predstavuje súhrn vlastných (vnútorných) subjektívnych vstupov každého človeka v podobe jeho názorov, postojov, individuálneho systému hodnôt, schopnosti adaptácie, spôsobu percepcie okolitého prostredia, atď. (Ira, Andráško, 2007).

Hornák a Rochovská (2007, s. 57) tvrdia, že zachytiť komplexným spôsobom pojem kvalita života je z dôvodu jeho mnohorozmernosti veľmi obtiažne, až nemožné, ale v mnohých výskumných prácach sa nachádzajú určité použité indexy, indikátory alebo faktory, prostredníctvom ktorých sa výskumníci snažia zachytiť kvantitu i kvalitu „kvality života“. Adámek a Němec (2005, s. 8) uvádzajú, že výskumy, ktorými meriame kvalitu života sa robia najmä preto, aby sme porozumeli, v akej situácii sa nachádzame a aby sme dokázali porovnať mieru spokojnosti s kvalitou života v rôznych skupinách, vrstvách a častiach spoločnosti. Hancock (2016) tvrdí, že meranie kvality života je jeden zo spôsobov, ktorý nám umožňuje pochopiť ako sa máme (jednotlivci, skupiny a spoločnosť) a ako sa cítíme.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že kvalitu života hodnotíme podľa subjektívnych a objektívnych indikátorov. Medzi objektívne indikátory môžeme zaradiť ekonomickú a sociálnu situáciu, zdravie a zdravotnú starostlivosť, zamestnanie, vzdelanie, rodinné vzťahy, prostredie a pod. Subjektívne indikátory sa odvíjajú od individuálneho vnímania a hodnotenia jednotlivých životných situácií. Sem je možné zaradiť subjektívnu spokojnosť človeka s jeho životom a tiež subjektívnu spokojnosť s miestom svojho života (Angelovič, 2013).

Vaďurová a Mühlpachr (2005) dodávajú, že kvalita života je ovplyvňovaná premennými ako sú napríklad psychosomatický stav jedinca, sociálne vzťahy, sociálno-ekonomická situácia, kultúra, hodnotový systém, vzťah človeka k jeho cieľom, očakávaniam, normám a obavám, alebo k vierovyznaniu a tiež jeho vzťah ku kľúčovým oblastiam jeho životného prostredia (sociálnym, ekonomickým, geografickým, environmentálnym a pod.).

Halečka (2002) na margo uvedeného prezentuje názor, že kvalita života ako taká neexistuje a svoj význam tento pojem nadobúda len vtedy, keď je vymedzené konkrétne prostredie, v ktorom je meraná alebo hodnotená. Kvalita života teda musí byť používaná (hodnotená) vždy v konkrétnom sociálnom, ekonomickom, geografickom alebo kultúrnom kontexte, t. z. v kontexte otázok aká, kde a pre koho je daná kvalita. Inými slovami, vždy je nutné si uvedomiť premenlivosť významu tohto pojmu, ktorá je podmienená miestom, časom, kultúrou, sociálno-ekonomickou situáciou a niekedy aj politickým systémom.

1.2 Vymedzenie sociálneho zabezpečenia ako nástroja manažmentu ľudských zdrojov

Manažment ľudských zdrojov ako jedna zo základných súčastí celkového manažmentu organizácie je v novom miléniu charakteristický novým, modernejším a progresívnejším manažérskym prístupom k personálu organizácie. Stáva sa jadrom riadenia organizácie, jeho najdôležitejšou zložkou, ktorá zdôrazňuje význam človeka, dôležitosť ľudskej pracovnej sily. Do jeho portfólia patrí všetko, čo sa týka ľudí v pracovnom procese. Zameriava sa na ich získavanie, vzdelávanie, formovanie, fungovanie a organizovanie, na ich finančné, materiálne a sociálne zabezpečenie, na ich koordináciu, usmerňovanie a spájanie ich činností, výsledkov ich práce, využívanie ich schopností a spôsobilostí, ako aj na ich pracovné správanie, plnenie pracovných úloh, vzťah k vykonávanej práci, organizácii a spolupracovníkom, a taktiež na ich osobné uspokojenie z vykonávanej práce a ich personálny, kariérny a sociálny rozvoj.

Z uvedeného dôvodu sa tejto problematike venuje zvýšená pozornosť zo strany kompetentných orgánov všetkých organizácií, rezorty vnútra a obrany SR⁸ nevynímajúc. Je to prirodzene dané tým, že význam ľudských zdrojov pre policajnú aj vojenskú organizáciu úmerne narastá so zvyšujúcimi sa nákladmi a investíciami, ktoré spoločnosť vkladá do rozvoja tejto oblasti v podmienkach štátnej správy. Na druhej strane, významnosť tohto zdroja rastie aj so zvyšujúcou sa hodnotou príslušníkov PZ a OS pre samotnú aplikačnú prax.

Jedným z primárnych cieľov manažmentu ľudských zdrojov, a zároveň aj základnou úlohou, je zabezpečiť, aby zamestnanci pracovali pre svoju organizáciu a plnili stanovené úlohy čo najefektívnejšie s maximálnym využitím svojich schopností a disponibilných zdrojov. Veľmi dôležitú úlohu pritom zohráva jeden z elementárnych nástrojov manažmentu ľudských zdrojov, ktorým je sociálne zabezpečenie.

Slovné spojenie sociálne zabezpečenie sa po prvýkrát použilo v roku 1935 v Spojených štátoch amerických v spojení s vtedajším zákonom „Social Security Act“, ktorého cieľom bolo v čo najvyššej možnej miere zmierniť následky spôsobené Veľkou hospodárskou krízou v 30. rokoch minulého storočia. O deväť rokov neskôr, v roku 1944, dostalo slovné spojenie sociálne zabezpečenie skutočný význam. V už spomínanom roku sa vo Filadelfii na Medzinárodnej konferencii práce za účasti zástupcov vlád, zamestnávateľov a pracovníkov zo 41 krajín dohodol zoznam rizík, na základe ktorých si sociálne zabezpečenie mohol občan uplatniť.

Pojem sociálne zabezpečenie je dnes používaný na celom svete, avšak jeho význam v jednotlivých krajinách je rozdielny, čo súvisí najmä s rozličnými ekonomickými, politickými a demografickými činiteľmi, taktiež s morálnymi a etnickými názormi, ako aj s tradíciami zaužívanými v jednotlivých krajinách. Obsah tohto pojmu je relatívne ľahko zrozumiteľný, nakoľko je tvorený najmä vzťahmi a prostriedkami, prostredníctvom ktorých spoločnosť

⁸ V prípade ministerstva vnútra kľúčové úlohy v oblasti manažmentu ľudských zdrojov a sociálneho zabezpečenia plní sekcia personálnych a sociálnych činností a odbor sociálneho zabezpečenia. V prípade ministerstva obrany kľúčové úlohy plní sekcia ľudských zdrojov a Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

garantuje a poskytuje hmotné zabezpečenie občanom, ak z určitých dôvodov nie sú schopní pracovať, alebo ak sa dostali do situácie, že síce pracujú, avšak ich príjem je nedostačujúci pre pokrytie všetkých životných nákladov (Matlák, 2009, s. 40).

Všeobecne možno pod pojmom sociálne zabezpečenie chápať súbor inštitúcií, zariadení, opatrení a vzťahov, prostredníctvom ktorých sa uskutočňuje predchádzanie, zmierňovanie a odstraňovanie následkov sociálnych udalostí, v ktorých sa občania ocitli, prípadne sa mohli ocitnúť (Matlák, 2004, s. 32). Podľa Mackovej (2009, s. 32) sa sociálne zabezpečenie označuje aj ako súbor právnych, finančných a organizačných nástrojov a opatrení, ktorých cieľom je kompenzovať nepriaznivé finančné a sociálne následky rôznych životných okolností a udalostí ohrozujúcich uznané sociálne práva alebo im predchádzať.

Sociálne zabezpečenie je definované aj ako medzinárodným právom definovaný súbor inštitúcií a inštitútov, ktorý poskytuje ochranu a pomoc ľuďom v prípadoch ohrozenia zdravia, choroby, nezamestnanosti, zdravotného poškodenia, invalidity, pracovného úrazu, staroby, tehotenstva a materstva a úmrtia živateľa (Matoušek, 2003, s. 218). Gajdošíková s Rusínakom (1996, s. 153) prezentujú pojem sociálne zabezpečenie ako systém, ktorý zabezpečuje občana v čase jeho staroby, choroby, práceneschopnosti, v prípade úmrtia člena rodiny ako aj v prípade hmotnej núdze a sociálnej núdze.

Z hľadiska štruktúry ide o súbor zložený zo a) sociálneho poistenia, b) sociálnej podpory a c) sociálnej pomoci. Takéto delenie systému sociálneho zabezpečenia je typické predovšetkým pre európske krajiny, avšak aj mnohé iné krajiny sveta sa postupne dopracovali k takémuto deleniu.

a) Sociálne poistenie predstavuje jednu z najdôležitejších súčastí sociálneho zabezpečenia. Medzi charakteristické znaky patrí jeho všeobecná povaha, obligatornosť, teda povinnosť vzniku poistenia, osobná participácia na ňom, sociálna solidarita, štátna garancia solventnosti nositeľa poistenia a priebežné financovanie. Na sociálnom poistení, konkrétne na poisťných vzťahoch je budovaný celý sociálny systém. Jeho prioritou je chrániť obyvateľstvo pred zmenami v živote. Samotné sociálne poistenie je špeciálnou formou zabezpečenia, odlišujúcou sa od ostatných foriem sociálneho zabezpečenia. Ide o príspevkový systém, ktorý má taxatívne určené subjekty, napríklad zamestnanec, zamestnávateľ, živnostník, ktoré sú povinné platiť sociálne príspevky. Systém je niekedy dopĺňaný aj príspevkami, ktoré hradí štát. Systém sociálneho poistenia je zložený z niekoľkých subsystémov, do ktorých patrí napríklad nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, zdravotné poistenie a poistenie v nezamestnanosti (Macková, 2009, s. 70).

b) Sociálna podpora predstavuje tú časť sociálneho zabezpečenia, prostredníctvom ktorej sa štát podieľa na pokrývaní nákladov na výživu a na ostatné základné osobné potreby občanov (Nový, 2005, s. 67). Je financovaná zo štátneho rozpočtu, zo všeobecných daňových prostriedkov. Ako sociálne poistenie, tak aj sociálna podpora má svoje základné znaky, z ktorých je možné spomenúť napríklad typickú celospoločenskú solidaritu, čiže výška dávok

je špecificky určovaná a príjemcovia týchto dávok nemusia do systému finančne prispievať. Kritériom na poskytnutie sociálnej dávky sú odôvodňujúce sociálne situácie. Štát napríklad v súvislosti s narodením dieťaťa garantuje rodičom istú kompenzáciu nevyhnutných nákladov na jeho výchovu. Ďalším príkladom môže byť strata jedného z rodičov úmrtím či rozvodom, kde štát prijíma legislatívne a sociálne opatrenia, aby bola rodina zabezpečená (Rievajová, 2006, s. 121).

c) Sociálna pomoc vyjadruje skutočnosť, kedy občan nie je zabezpečený dávkami sociálneho poistenia, nesplnil ani podmienky, aby mu vznikol nárok na štátne sociálne dávky, ale ocitol sa v situácii, kedy sa nedokáže zaopatriť sám. Sociálna pomoc je odlišná od sociálnej podpory a sociálneho poistenia individualizovanou aplikáciou, ktorá je podmienená sociálnou potrebnosťou, odkázanosťou a viazanosťou možnosťami subjektu, ktorý pomoc poskytuje. Predstavuje akúsi sociálnu solidaritu, dobročinnosť, resp. filantropiu (Rievajová, 2006, s. 13).

Sociálne zabezpečenie veľmi úzko súvisí so sociálnou politikou štátu. Tieto dva pojmy sú spoločne prepojené konkrétnym vzťahom, a to takým, že sociálne zabezpečenie tvorí jadro sociálnej politiky. Sociálna politika slúži na zabezpečovanie sociálneho rozvoja spoločnosti. Podľa Mackovej (2009, s. 15) predstavuje sociálna politika súbor opatrení, resp. aktivít, ktoré sústavne a cieľavedome smerujú k rozvoju každého jednotlivca (človeka), spôsobu jeho života, k zlepšovaniu životných podmienok všetkých obyvateľov danej krajiny, k zabezpečeniu sociálnej suverenity alebo ochrany (bezpečia) v rámci daných politických, ako aj ekonomických možností tej-ktorej krajiny a realizácia cieľov sociálnej politiky znamená realizáciu sociálnych práv občanov.

Matoušek (2003, s. 211) charakterizuje sociálnu politiku ako sústavné a cieľavedomé úsilie jednotlivých sociálnych subjektov o zmenu alebo udržanie a fungovanie sociálneho systému. Gajdošíková s Rusinákom (1996, s. 153) ju zasa definujú ako časť štátnej politiky, ktorá v súlade s celkovými zámermi spoločnosti sleduje dosiahnutie vymedzených, ale meniacich sa zámerov sociálneho rozvoja obyvateľstva, ako aj zabezpečovanie všestranného sociálneho rozvoja určitých častí a skupín obyvateľstva a jednotlivcov a realizáciu opatrení sociálnej politiky sa zabezpečuje uspokojovanie niektorých spoločnosťou uznávaných potrieb občana.

Za základ sociálnej politiky sa považuje jednotlivec ako taký, disponujúci svojimi jedinečnými vlastnosťami, potrebami či schopnosťami, a preto možno sociálnu politiku chápať aj ako súbor činností zameraných na dosiahnutie všestranného rozvoja jednotlivca a úsilie o dosiahnutie jeho primeranej kvality života.

2 SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE PRÍSLUŠNÍKOV POLICAJNÉHO ZBORU A OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Osobitný systém sociálneho zabezpečenia príslušníkov PZ a OS môžeme zaradiť medzi najstaršie kontinuálne existujúce osobitné systémy so štátnou garanciou, t. j. s priamou

účasťou štátu. Dôvodom na jeho koncipovanie bol záujem štátu na personálnom zabezpečení jeho bezpečnosti a obrany a ochrany životov, zdravia a majetku jeho občanov. Jedným z rozhodujúcich dôvodov pre jeho zavedenie bola aj kompenzácia sociálnych rizík, ktoré môžu nastať kedykoľvek v súvislosti s výkonom štátnej služby policajtov a vojakov. Významné postavenie má zároveň tento osobitný systém aj v prípade kompenzácie za stratu na niektorých právach príslušníkov oboch ozbrojených bezpečnostných zborov, ako napr. v prípade zákazu podnikania, členstva v politických stranách a hnutiach či zákaz štrajku (Mezei a kol., 2018, s. 646).

Policajti i vojaci sa počas výkonu služobných povinností stretávajú s náročnými, rizikovými a mnohokrát aj kritickými situáciami, v ktorých sa od nich vyžaduje rýchlosť, rozhodnosť, odvaha, nasadenie a pod. Výkon štátnej služby v oboch organizáciách, policajnej i vojenskej, je vo všeobecnosti fyzicky a psychicky náročný a záťažový, a vzhľadom na to, že policajti i vojaci plnia významné a nezastupiteľné úlohy v záujme štátu, spoločnosti a občanov, kladú sa na nich vysoké nároky. V úzkej súvislosti s tým je preto potrebné zo strany spoločnosti vytvoriť pre príslušníkov PZ a OS také sociálno-ekonomické podmienky, ktoré zabezpečia im a ich rodinám zodpovedajúcu kvalitu života. Jedným z nástrojov, ktorý sa podieľa na vytváraní týchto podmienok je osobitný systém sociálneho zabezpečenia, ktorý zohľadňuje náročnosť a riziká výkonu štátnej služby policajtov a vojakov.

Systém sociálneho zabezpečenia príslušníkov PZ a OS predstavuje, ako už bolo naznačené vyššie, samostatný, organizačne nezávislý systém, ktorý nie je zahrnutý do všeobecného systému sociálneho poistenia, čo znamená, že sa na neho nevzťahujú všeobecne platné predpisy o sociálnom poistení. Vzhľadom na túto skutočnosť je nevyhnutná osobitná právna úprava. Aktuálne platným zákonom, ktorý normatívne upravuje tento osobitný systém, do ktorého sú zahrnutí príslušníci ozbrojených bezpečnostných zborov, je zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon nadobudol účinnosť 1. júla 2002 a súhrnne upravuje problematiku sociálneho zabezpečenia občanov, ktorí sú, resp. boli policajtmi a vojakmi a ich rodinných príslušníkov. Okrem príslušníkov PZ a OS sa tento zákon vzťahuje aj na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, Národného bezpečnostného úradu, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže a tiež na ozbrojených príslušníkov Finančnej správy.

Zákon č. 328/2002 Z. z. legislatívne upravuje a komplexne rieši osobitný systém sociálneho zabezpečenia príslušníkov uvedených ozbrojených bezpečnostných a záchranných zborov, ktoré je tvorené a) nemocenským zabezpečením, b) úrazovým zabezpečením, c) výsluhovým zabezpečením a d) službami sociálneho zabezpečenia.

a) Nemocenské zabezpečenie zohráva veľmi dôležitú úlohu pri finančnom zabezpečení policajtov a vojakov v prípadoch vzniku istých sociálnych udalostí, ako sú napríklad úraz, choroba, tehotenstvo či materstvo. Ako jeden zo subsystémov sociálneho zabezpečenia má významný kompenzačný a motivačný charakter. Je totiž dôležité motivovať policajtov a vojakov k tomu, aby vstúpili do zdravotne rizikových podmienok výkonu

štátnej služby bez obáv, že by prípadné poškodenia ich zdravia pri vykonávaní štátnej služby malo nepriaznivý ekonomický dopad či už na samotných policajtov alebo vojakov, resp. na ich rodinných príslušníkov.

b) Úrazové zabezpečenie predstavuje subsystém sociálneho zabezpečenia, ktorý je taktiež formovaný spôsobom motivujúcim policajtov a vojakov k vstupu do nebezpečných a rizikových podmienok úzko spojených s výkonom štátnej služby. Má podobne ako úrazové zabezpečenie významný kompenzačný a motivačný charakter.

c) Výsluhové zabezpečenie ako ďalší zo subsystémov sociálneho zabezpečenia má silný motivačný, stimulačný a kompenzačný charakter. Jeho význam pre príslušníkov PZ a OS spočíva najmä v ich zabezpečení po skončení služobného pomeru z dôvodu straty alebo poklesu príjmu, keďže štátna služba je principiálne iba dočasným zamestnaním, a až na niektoré výnimky nemôže byť vykonávaná ako celoživotné povolanie. Predovšetkým fyzická náročnosť policajného a vojenského povolania znemožňuje policajtom a profesionálnym vojakom s pribúdajúcim vekom naplno vykonávať všetky činnosti spojené s výkonom štátnej služby.

d) Služby sociálneho zabezpečenia tvoria posledný subsystém sociálneho zabezpečenia, ktorého význam spočíva hlavne v podpore a zvyšovaní kvality života či zdravia policajtov a vojakov, ako aj v spoločenskom zhodnotení štátnej služby v PZ a OS. Účelom služieb sociálneho zabezpečenia je predovšetkým udržiavať dobrý zdravotný stav policajtov i vojakov a kreovať podmienky na podporu ich kvalitného života a rodinného zázemia.

Vo všetkých štyroch prípadoch ide o základné subsystémy, ktoré sú primárne formované tak, aby v potrebnej miere spoluvytvárali motivačné stimuly pre výkon služby v ozbrojených bezpečnostných zboroch a kompenzovali dôsledky špecifických sociálnych rizík a sociálnych udalostí vyplývajúcich z výkonu policajnej a vojenskej služby (napr. zvýšené riziko ochorenia alebo úrazu, stratu alebo podstatné zníženie pracovného príjmu po skončení služobného pomeru v dôsledku straty zamestnania, straty alebo zníženia pracovnej kvalifikácie a vekového znevýhodnenia v ďalšom pracovnom uplatnení, atď.).

Osobitná normatívna úprava systému sociálneho zabezpečenia pritom vychádza z nasledujúcich základných charakteristických znakov štátnej služby policajtov a vojakov:

- z dočasnosti služobného pomeru,
- z vysokej miery zdravotnej rizikovosti, ktorú nie je možné eliminovať a
- zo straty špecifickej kvalifikácie po skončení služobného pomeru (Mezei a kol., 2018, s. 647).

Zákon č. 328/2002 Z. z. bol počas uplynulých rokov niekoľkokrát novelizovaný. Jedna z najzásadnejších novelizácií⁹ nadobudla účinnosť dňa 1. mája 2013, pričom jej primárnym cieľom bola jednak úspora finančných prostriedkov vynakladaných z osobitných účtov

⁹ Bližšie pozri: Zákon č. 80/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

spravovaných ministerstvami vnútra a obrany a jednak zvýšenie úrovne personálnej stabilizácie, t. j. udržanie predovšetkým skúsených, kvalitných a kvalifikovaných policajtov a vojakov v PZ a OS. Predmetná novela výrazným spôsobom upravila predovšetkým oblasť výsluhového zabezpečenia.

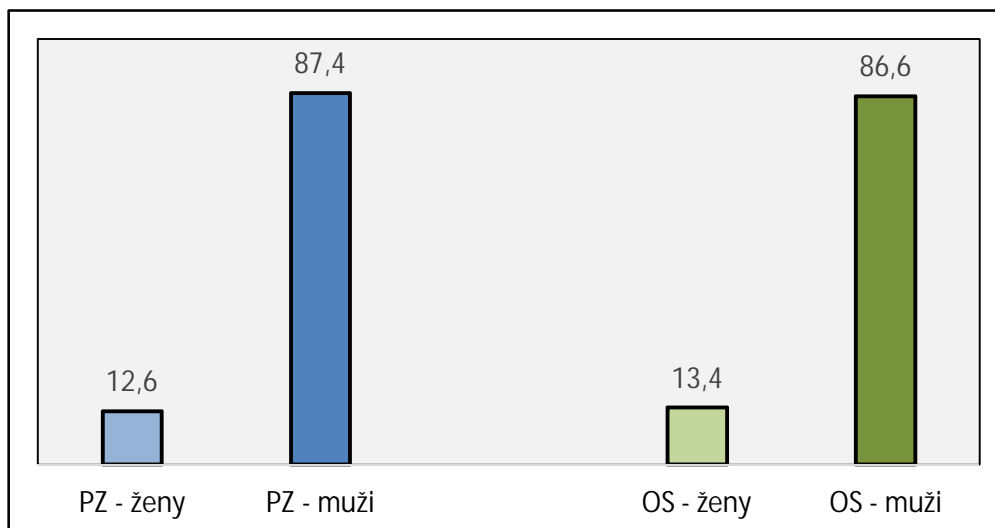
3 VÝSLEDKY VÝSKUMU A KOMPARÁCIE NÁZOROV PRÍSLUŠNÍKOV POLICAJNÉHO ZBORU A OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA ICH SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

Jednou z najdôležitejších úloh každého štátu je zaistenie bezpečnosti a obrany jeho zvrchovanosti, nezávislosti, integrity, územnej celistvosti, nedotknuteľnosti štátnych hraníc a v neposlednom rade aj bezpečnosti a ochrany jeho obyvateľov, ich životov, základných ľudských práv a slobôd a taktiež ich majetku a životného prostredia. Všetky tieto mimoriadne významné, dôležité a náročné úlohy, pri ktorých dochádza k ohrozeniu zdravia a v určitých prípadoch aj života, spolu s tými, ktoré vyplývajú SR z rôznych medzinárodných zmlúv, dohôd a záväzkov, plnia príslušníci PZ a OS.

Skúmanie kvality ich života je mimoriadne dôležité nielen z toho dôvodu, že ide o štátnych zamestnancov plniacich vyššie uvedené úlohy v prospech štátu a jeho občanov, ale aj preto, že ich pracovné i mimopracovné prostredie sa postupne s vývojom spoločnosti mení. V podstate vo všetkých sférach života spoločnosti dochádza k zmenám, ktoré majú väčší či menší, pozitívny alebo negatívny vplyv na kvalitu života policajtov, vojakov a ich rodín. Rovnako tak dochádza ku kvalitatívnym zmenám v pracovnom živote a v pracovných podmienkach, čo má taktiež nepopierateľne výrazný dosah na celkovú kvalitu života príslušníkov PZ a OS. K faktorom, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú kvalitu života policajtov a profesionálnych vojakov, patria, okrem bezpečnostných, politických, ekonomických, environmentálnych a kultúrnych, najmä sociálne faktory a z nich jedným z kľúčových je úroveň ich sociálneho zabezpečenia.

Cieľom realizovaného empirického výskumu bolo prispieť k vytvoreniu poznatkovej databázy na zabezpečenie splnenia vedeckovýskumnej úlohy týkajúcej sa výskumu vybraných aspektov kvality života príslušníkov PZ v rámci vedeckovýskumnej činnosti Akadémie Policajného zboru v Bratislave a v úzkej súvislosti s ňou k získaniu a porovnaniu názorov policajtov s názormi profesionálnych vojakov na vybrané aspekty sociálneho zabezpečenia. Terénna fáza výskumu sa uskutočnila v priebehu rokov 2019 a 2020. Pri koncipovaní techniky zberu údajov sa vychádzalo zo všeobecného modelu kvality života, pričom bolo vymedzených niekoľko základných oblastí kvality života, z ktorých každá sa merala prostredníctvom batérie stanovených indikátorov. Realizovaný výskum bol zameraný prioritne na hodnotenie aktuálneho stavu kvality života policajtov a profesionálnych vojakov.

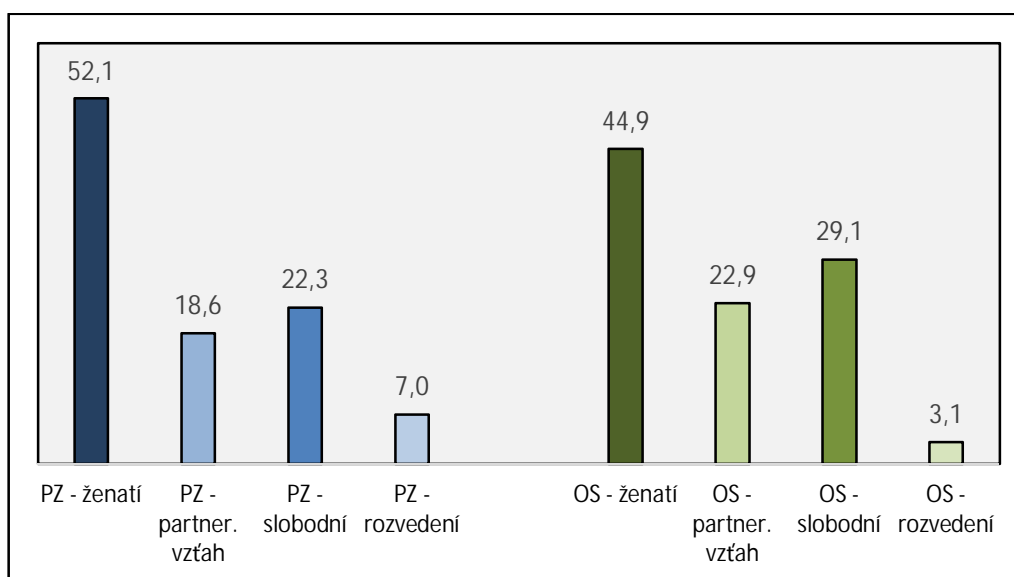
Výberové vzorky reprezentujú celú policajnú aj vojenskú organizáciu, všetky ich zložky a súčasti, tak z hľadiska teritoriálneho, ako aj organizačného. V rámci rodového zastúpenia sa výskumu zúčastnilo 12,6 % žien a 87,4 % mužov z radov PZ a 13,4 % žien a 86,6 % mužov z radov OS (graf 1).

Graf 1 Prehľad rodového zastúpenia respondentov výskumu

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z aspektu hodnotenia rodinného stavu, najväčšie zastúpenie mali ženatí policajti (52,1 %) a vojaci (44,9 %). V partnerskom vzťahu v spoločnej domácnosti žije 18,6 % príslušníkov PZ a 22,9 % príslušníkov OS, zvyšok predstavovali slobodní policajti (22,3 %) a vojaci (29,1 %) a rozvedení príslušníci PZ (7,0 %) a OS (3,1 %) (graf 2). Z pohľadu dĺžky trvajúceho služobného pomeru v PZ a OS, najväčšie zastúpenie mali respondenti vykonávajúci štátnu službu 11 až 15 rokov, a to 32,1 % respondentov z radov PZ a 35,8 % respondentov z radov OS.

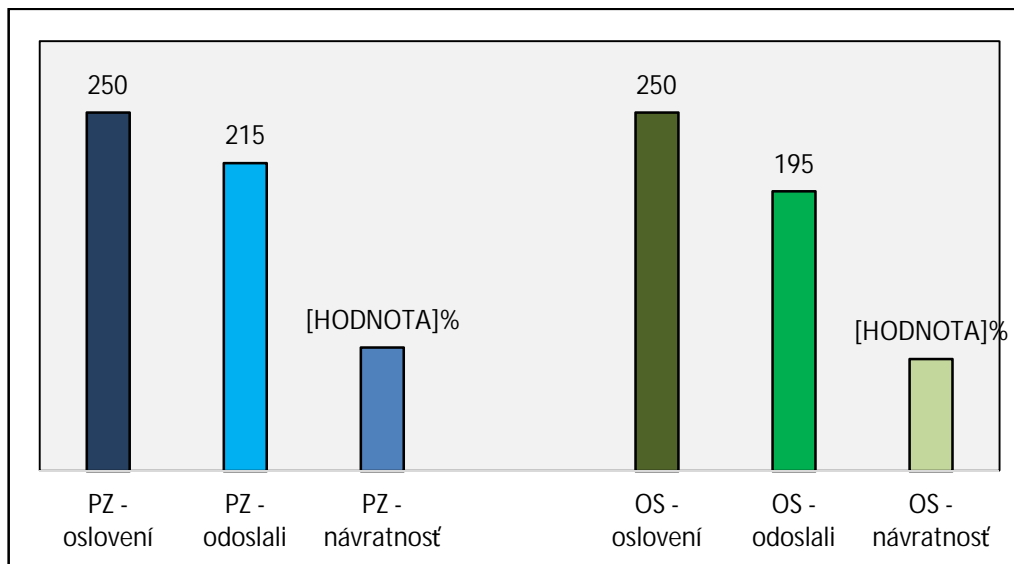

Graf 2 Prehľad rodinného stavu respondentov výskumu

Zdroj: Vlastné spracovanie

Celkovo bolo v rámci predmetného empirického výskumu oslovených po 250 príslušníkov PZ a OS, z ktorých na všetky otázky odpovedalo a kompletne vyplnený dotazník odovzdalo, resp. odoslalo 215 policajtov, čo predstavuje návratnosť na úrovni 86 %, a 195

profesionálnych vojakov, čo predstavuje návratnosť na úrovni 78 % (graf 3). Nižšia návratnosť bola spôsobená najmä plnením mimoriadnych služobných povinností a úloh vyplývajúcich z pretrvávajúcej nepriaznivej epidemiologickej situácie a opatrení prijatých na celoštátnej i rezortnej úrovni.

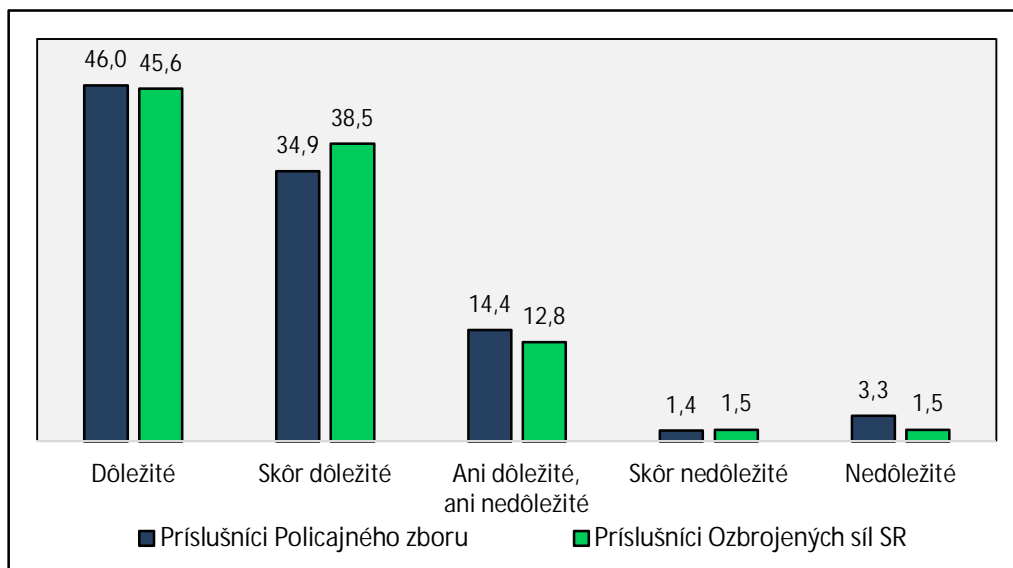
Graf 3 Prehľad o počtoch oslovených príslušníkov PZ a OS, odoslaných dotazníkoch a návratnosti dotazníkov

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.1 Hodnotenie dôležitosti sociálneho zabezpečenia v rámci sociálno-ekonomických podmienok výkonu štátnej služby

V prípade hodnotenia aktuálneho stavu kvality života policajtov a profesionálnych vojakov z hľadiska sociálneho zabezpečenia prostredníctvom empirického výskumu, jedným z prvých krokov bolo posúdenie dôležitosti osobitného systému sociálneho zabezpečenia vychádzajúceho zo zákona č. 328/2002 Z. z. pre výkon štátnej služby v policajnej a vojenskej organizácii, resp. jeho dôležitosť pre dlhodobé zotrvanie (stabilizáciu) v nej. Respondenti z radov PZ a OS, v rámci použitej techniky zberu údajov, určovali akú mieru dôležitosti má pre nich sociálne zabezpečenie a výhody z neho vyplývajúce.

Výsledky výskumu potvrdili, že osobitný systém sociálneho zabezpečenia je pre výkon štátnej služby príslušníkov PZ a OS veľmi dôležitý a zohráva naozaj významnú pozitívnu úlohu pri stabilizácii policajného a vojenského personálu. Z výskumu vyplýva, že pre viac ako 80 % príslušníkov PZ (80,9 %) a OS (84,1 %) je sociálne zabezpečenie dôležité alebo skôr dôležité a len pre 4,7 % policajtov a 3,0 % profesionálnych vojakov ho považuje za nedôležité alebo skôr nedôležité. Z hľadiska komparácie názorov respondentov z oboch ozbrojených zborov neboli zistené žiadne podstatné rozdiely, ktoré by bolo potrebné bližšie skúmať (graf 4).

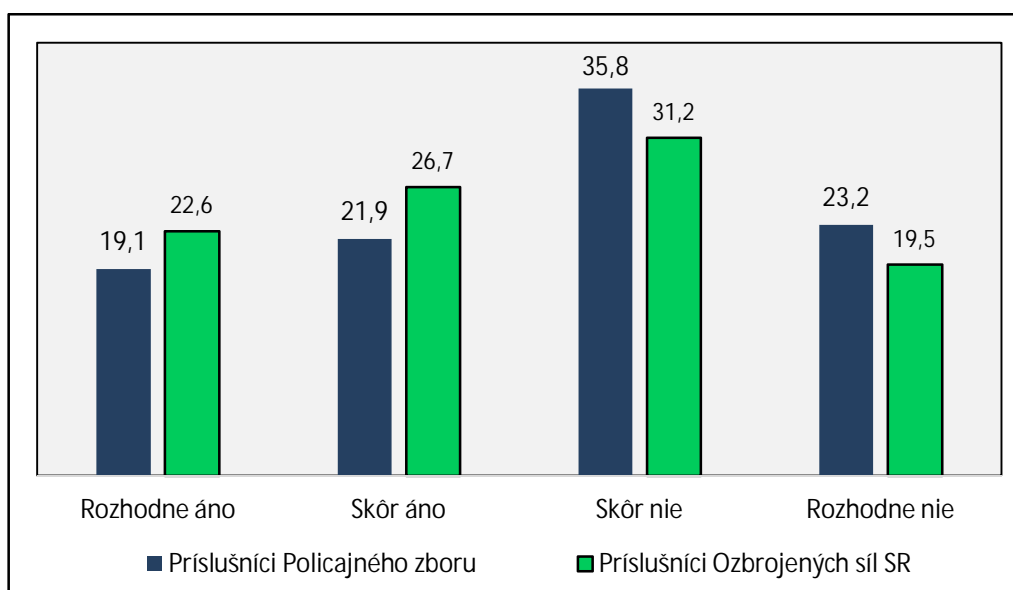

Graf 4 Dôležitosť sociálneho zabezpečenia pre príslušníkov PZ a OS (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.2 Hodnotenie primeranosti sociálneho zabezpečenia náročnosti, fyzickej a psychickej záťaži a rizikám, ktoré prináša policajné a vojenské povolanie

Druhá otázka v rámci hodnotenia aktuálneho stavu kvality života policajtov a profesionálnych vojakov z hľadiska sociálneho zabezpečenia bola zameraná na získanie informácií o tom, či respondenti výskumu považujú sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov za adekvátne (primerané), resp. dostačujúce vzhľadom na náročnosť, fyzickú a psychickú záťaž a riziká, ktoré prináša policajné a vojenské povolanie.

Graf 5 Primeranosť sociálneho zabezpečenia náročnosti, záťaži a rizikám štátnej služby príslušníkov PZ a OS (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z analýzy odpovedí respondentov výskumu vyplýva, že kým v prípade názorov týkajúcich sa dôležitosti sociálneho zabezpečenia pre výkon štátnej služby a zotrvanie v nej neexistujú žiadne výraznejšie rozdiely medzi policajtmi a profesionálnymi vojakmi, v prípade pohľadu na primeranosť sociálneho zabezpečenia vzhľadom na náročnosť, psychickú a fyzickú záťaž a riziká policajného a vojenského povolania je možné pozorovať väčšie rozdiely medzi príslušníkmi oboch zborov.

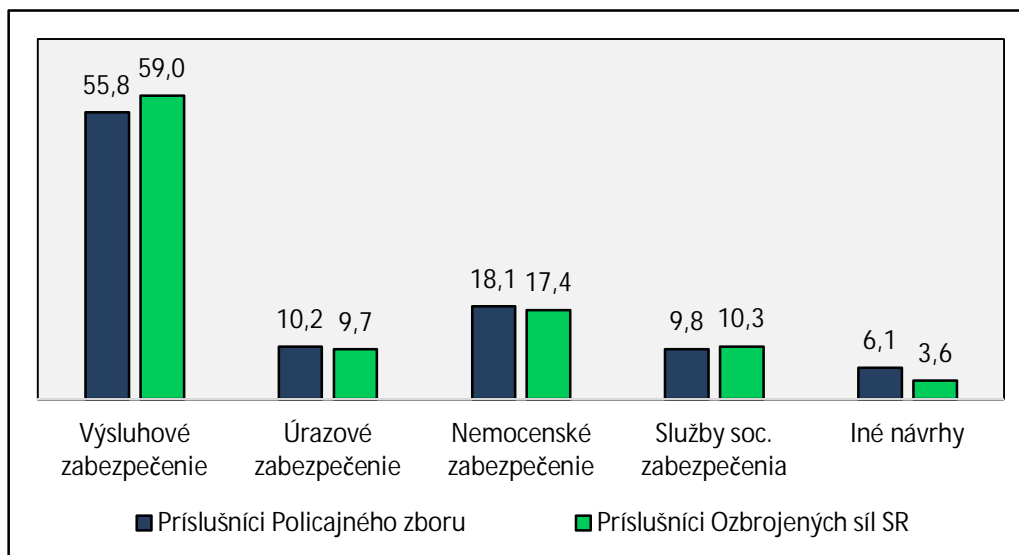
Kým takmer tri pätiny účastníkov výskumu z radov PZ (59 %) sa domnieva, že aktuálne nastavenie systému sociálneho zabezpečenia skôr nezodpovedá alebo rozhodne nezodpovedá náročnosti, záťaži a rizikám policajného povolania, podobný názor zdieľa len niečo viac ako polovica účastníkov výskumu z radov OS (50,7 %). Z opačného uhla pohľadu sa dá konštatovať, že takmer polovica profesionálnych vojakov (49,3 %) vníma súčasný systém vychádzajúci zo zákona č. 328/2002 Z. z. ako adekvátny štátnej službe v porovnaní s približne dvomi pätinami policajtov (41 %).

3.3 Hodnotenie návrhov policajtov a profesionálnych vojakov na zlepšenie osobitného systému sociálneho zabezpečenia

Tretia otázka nadväzuje na predchádzajúcu otázku, nakoľko sa sústreďuje na zmeny, ktoré respondenti výskumu navrhli v prípade, ak ich odpoveď na predošlú otázku bola negatívna, to znamená, že nepokladajú sociálne zabezpečenie príslušníkov PZ a OS za adekvátne a dostačujúce vzhľadom na náročnosť, psychickú a fyzickú záťaž a riziká vyplývajúce z oboch povolání. V rámci tejto časti výskumu boli respondentom ponúknuté štyri možnosti zmien, ktoré by mohli pre nich pozitívne ovplyvniť sociálne zabezpečenie. Zároveň dostali priestor aj na vlastné vyjadrenie.

Analýza odpovedí respondentov výskumu naznačuje, že podobne ako pri prvej otázke, ani v tomto prípade neexistujú medzi policajtmi a profesionálnymi vojakmi väčšie rozdiely, ktoré by bolo potrebné ďalej skúmať. Z odpovedí respondentov vyplýva, že viac ako polovica príslušníkov z oboch organizácií (55,8 %, resp. 59,0 %) by privítala zlepšenie v oblasti výsluhového zabezpečenia, čo nepochybne súvisí s vyššie uvedenou novelizáciou zákona č. 328/2002 Z. z., platnou od 1. mája 2013, ktorou došlo, okrem iného, najmä k predĺženiu dôb nadobudnutia nároku na výsluhový dôchodok. Dokazujú to aj námety respondentov v časti Iné návrhy, ktoré možno zovšeobecniť do želania návratu právneho stavu platného pred novelizáciou zákona alebo do želania úpravy súčasného znenia zákona tak, aby sa predmetné zmeny netýkali tých policajtov a profesionálnych vojakov, ktorí boli prijatí do štátnej služby pred nadobudnutím účinnosti zmienenej novely zákona.

Graf 6 Primeranosť sociálneho zabezpečenia náročnosti, záťaži a rizikám štátnej služby príslušníkov PZ a OS (v %)

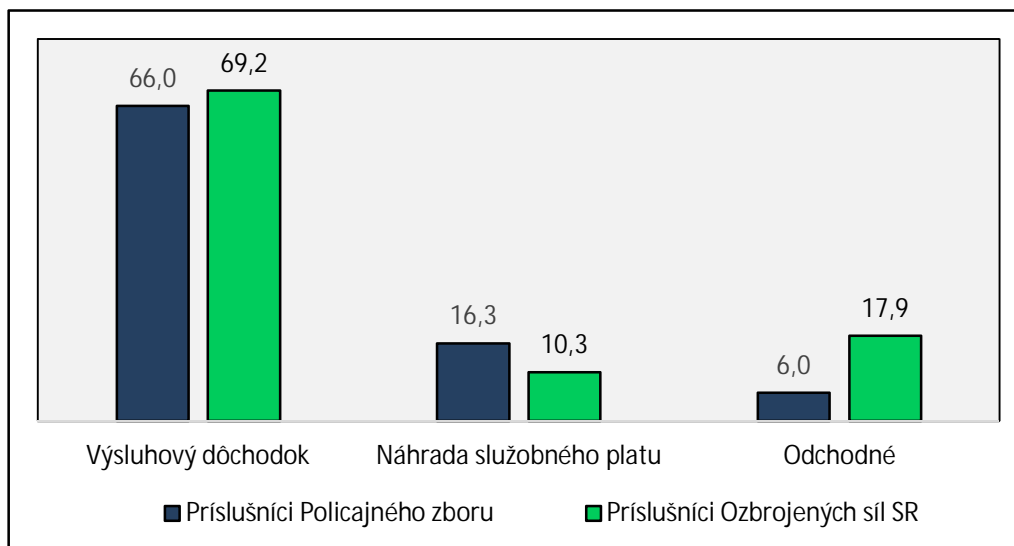
Zdroj: Vlastné spracovanie

Z ďalších návrhov na zlepšenie niektorého z podsystémov sociálneho zabezpečenia najväčšiu podporu získal v oboch ozbrojených bezpečnostných zboroch (18,1 %, resp. 17,4 %) návrh na zlepšenie podsystému nemocenského zabezpečenia. Za zlepšenie podsystémov úrazového zabezpečenia a služieb sociálneho zabezpečenia sa vyslovilo približne 10 %

3.4 Hodnotenie najväčších pozitív osobitného systému sociálneho zabezpečenia

V tejto časti výskumu dostali príslušníci PZ a OS možnosť vyjadriť svoj názor na otázku, ktoré sú podľa nich najväčšie pozitíva, resp. výhody, ktoré im prináša osobitný systém sociálneho zabezpečenia. Z analýzy názorov respondentov výskumu vyplynulo, že tak policajti, ako aj profesionálni vojaci považujú, napriek odpovediam na predchádzajúcu otázku, za najväčšie pozitívum vznik nároku na výsluhový dôchodok po v zákone stanovenom počte rokov trvania služobného pomeru.

K zhode medzi policajtmi aj vojakmi došlo aj pri určení dvoch ďalších výhod vyplývajúcich zo zákona č. 328/2002 Z. z., avšak kým v prípade príslušníkov PZ sa na druhom mieste v poradí najväčších pozitív umiestnil vznik nároku na náhradu služobného platu v prípade dočasnej neschopnosti policajta na výkon štátnej služby a na treťom mieste vznik nároku na odchodné v prípade skončenia služobného pomeru podľa podmienok stanovených zákonom, v prípade príslušníkov OS bolo poradie na druhom a treťom mieste opačné. Za ďalšie významné pozitíva vychádzajúce z osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajti aj profesionálni považujú využívanie možností kúpeľnej a rekreačnej starostlivosti, vyššie dávky nemocenského v prípade dočasnej neschopnosti na výkon štátnej služby a zabezpečenie pohrebu pri úmrtí počas trvania služobného pomeru.

Graf 7 Najväčšie pozitíva osobitného systému sociálneho zabezpečenia (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie

ZÁVER

Príslušníci PZ a OS, ako už bolo uvedené v predchádzajúcom texte, plnia mimoriadne dôležité a nezastupiteľné úlohy v oblasti zaručovania vnútornej a vonkajšej bezpečnosti štátu, obrany slobody, nezávislosti, demokratického zriadenia, územnej celistvosti a integrity SR, ochrany verejného poriadku a boja proti zločinnosti, ako aj ochrany životov, zdravia i dôstojnosti jej občanov a súčasne aj ich majetku a životného prostredia. Plnenie týchto úloh s vysokým stupňom fyzickej a psychickej záťaže a rizikami ohrozenia vlastného života a zdravia si vyžaduje primeranú kvalitu policajného a vojenského personálu, ktorú podmieňuje osobitý charakter výkonu štátnej služby policajtov a profesionálnych vojakov. V záujme získania, udržania, stabilizácie a motivácie kvalitného a kvalifikovaného policajného a vojenského personálu je preto nevyhnutné, aby boli príslušníkom PZ a OS vytvorené a poskytované adekvátne podmienky, ktoré zaistia im a ich rodinám zodpovedajúcu úroveň kvality života.

Výsledky realizovaného výskumu, zameraného na zisťovanie názorov príslušníkov PZ na kvalitu ich života z pohľadu osobitného systému sociálneho zabezpečenia, ktoré vychádza z jednotlivých ustanovení zákona č. 328/2002 Z. z., ukazujú, že policajti aj profesionálni vojaci si vážia, že osobitý charakter ich štátnej služby je sprevádzaný osobitným, organizačne nezávislým systémom sociálneho zabezpečenia, ktorý nie je zahrnutý do všeobecného systému sociálneho poistenia. Príslušníci PZ a OS zároveň veľmi pozitívne hodnotia výhody, ktoré im a ich rodinám prinášajú z pohľadu kvality života jednotlivé podsystémy osobitného systému sociálneho zabezpečenia v porovnaní so systémom všeobecného sociálneho poistenia zavedeného v civilnom sektore.

Na druhej strane, policajti aj profesionálni vojaci sa napriek prevažne pozitívnemu hodnoteniu existencie osobitného systému sociálneho zabezpečenia domnievajú, že niektoré ustanovenia zákona č. 328/2002 Z. z. nezodpovedajú náročnosti, psychickej a fyzickej záťaži a rizikám vyplývajúcim z policajného a vojenského povolania. Kriticky sa stavajú najmä k zmenám, ktoré priniesla novelizácia v podobe zákona č. 80/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorá nadobudla účinnosť 1. mája 2013 a ktorá výrazným spôsobom upravila predovšetkým oblasť výsluhového zabezpečenia. Z uvedeného dôvodu sa viac ako polovica respondentov výskumu z radov PZ a OS vyslovila za zlepšenie podsystemu výsluhového zabezpečenia.

V súvislosti s meraním kvality života, a to nielen príslušníkov PZ a OS, všeobecne platí, že pre získanie relevantných výsledkov je, okrem dodržania zásad metodológie výskumu, nutné vychádzať jednak z konkrétnych podmienok okolitého prostredia v rámci objektívnej dimenzie kvality života jednotlivcov alebo skupín ľudí a jednak zo subjektívnych postojov každého človeka, či už ako jednotlivca alebo ako člena určitej skupiny ľudí, v rámci skúmania subjektívnej dimenzie kvality života. V prípade realizovaného výskumu sme v rámci objektívnej dimenzie vychádzali z konkrétnych sociálno-ekonomických a legislatívnych podmienok výkonu štátnej služby ovplyvňujúcich úroveň kvality života príslušníkov PZ a OS a ich domácností, pričom rozhodujúcim objektívnym indikátorom bola aktuálna úroveň ich sociálneho zabezpečenia vychádzajúca zo zákona č. 328/2002 Z. z.

V nadväznosti na vyššie uvedené je možné dodať, že z najnovších zistení v oblasti výskumu kvality života vyplýva, že celkové hodnotenie kvality života jednotlivcov alebo určitých skupín ľudí (v tomto prípade ide o profesijné skupiny tvorené príslušníkmi PZ a OS) nesúvisí len s celkovým počtom oblastí, v ktorých sú s vytvorenými podmienkami viac či menej spokojní, resp. nespokojní, ale predovšetkým s tými oblasťami, ktoré sú pre určenie kvality ich života rozhodujúce. Súčasne je pre hodnotenie kvality života, v rámci posudzovanej oblasti, kľúčové určenie miery dôležitosti posudzovaných indikátorov. Preto bol v rámci realizovaného výskumu, okrem zistenia miery subjektívnej spokojnosti či nespokojnosti alebo vyjadrenia o primeranosti či neprimeranosti platného systému, dôraz položený najmä na získanie názorov respondentov z radov oslovených policajtov a profesionálnych vojakov na to, aké dôležité je, v rámci hodnotenia kvality života, pre nich osobitné sociálne zabezpečenie v rámci sociálno-ekonomických podmienok výkonu ich povolania.

Z odpovedí respondentov výskumu vyplýva, že pre viac ako 80,9 % príslušníkov PZ a 84,1 % príslušníkov OS je sociálne zabezpečenie dôležité alebo skôr dôležité a len 4,7 % policajtov a 3,0 % profesionálnych vojakov ho považuje za nedôležité alebo skôr nedôležité. Tieto výsledky potvrdzujú, že sociálne zabezpečenie patrí k základným nástrojom manažmentu ľudských zdrojov v oboch ozbrojených bezpečnostných zboroch a jeho úroveň k najdôležitejším vonkajším činiteľom ovplyvňujúcich mieru kvality života ľudí z hľadiska

vplyvu sociálno-ekonomických faktorov prostredia. Jeho primárnym cieľom je totiž kompenzácia sociálnych rizík, ktoré môžu nastať kedykoľvek v súvislosti s výkonom štátnej služby policajtov a vojakov, ako aj kompenzácia za stratu na niektorých právach príslušníkov oboch ozbrojených bezpečnostných zborov.

To, či je osobitný systém sociálneho zabezpečenia príslušníkov PZ a OS a ostatných ozbrojených bezpečnostných a záchranných zborov nastavený správne, či zodpovedá náročnosti, psychickej a fyzickej záťaži a rizikám vyplývajúcim z ich povolania, je však otázne. Na jednej strane, u policajtov a profesionálnych vojakov, ktorých sa dotkla predmetná novelizácia zákona platná od 1. mája 2013, prevláda nespokojnosť s touto právnou úpravou, ktorá sa významným spôsobom dotkla niektorých ich nárokov predovšetkým v oblasti výsluhového zabezpečenia, na druhej strane však informácie z ministerstiev vnútra a obrany potvrdzujú pozitívny vplyv týchto zmien hlavne na zvýšenú mieru stabilizácie policajného i vojenského personálu a stabilizáciu osobitných účtov, z ktorých sa realizujú výdavky na jednotlivé dávky a náhrady vyplývajúce z ustanovení zákona č. 328/2002 Z. z.

Na záver je možné skonštatovať, že realizovaný empirický výskum priniesol veľmi cenné a dôležité informácie o názoroch na kvalitu života policajtov a profesionálnych vojakov z pohľadu úrovne ich sociálneho zabezpečenia. Získané výsledky sa budú ďalej analyzovať a v prípade záujmu budú využité pri príprave relevantných rezortných dokumentov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- ADÁMEK, P. – NĚMEC, O. 2005. Kvalita života a realizace principu rovných příležitostí na trhu práce. In *Acta Oeconomica Pragensia*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 8-25. ISSN 1804-2112.
- ANDRÁŠKO, I. 2006. Percepčia kvality života v mestských štvrtiach Bratislavy. In *Geografická revue*, 2006, roč. 2, č. 2, s. 227-240. ISSN 2585-8947.
- ANGELOVIČ, M. 2013. Spokojnosť s miestom ako indikátor kvality života v prihraničných obciach slovensko-ukrajinskej hranice. In *Kvalita života 2013 – zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2013, s. 8-17.
- BARIČIČOVÁ, Ľ. 2011. *Kompetencie policajných manažérov*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2011. 159 s. ISBN 978-80-8054-514-7.
- BARIČIČOVÁ, Ľ. – PAJPACHOVÁ, M. 2016. Policajná organizácia ako garant vnútornej bezpečnosti. In: *Právní a bezpečnostní prostředí Evropské unie v teritoriální optice vybraných zemí středoevropského prostoru*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2016. s. 18-26. ISBN 978-80-7556-005-6.
- BELAN, L. – PETRUFOVÁ, M. – VARECHA, J. 2018. *Manažment vo vojenstve*. 1. vyd. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2018. 220 s. ISBN 978-80-8040-565-6.

- BREZULA, Ján. 2017. Bezpečnostné aspekty tradičných a nových hrozieb súčasnosti. In *Vojenskej reflexie*, 2017, roč. 12, č. 2, s. 81 – 93. ISSN 1336-9202.
- BUČKA, P. – MAREK, J. – PÁSTOR, R. – ŠIMKO, J. 2019. Profesionálne využitie vojakov OS SR v operáciách MMK. In *Manažment ľudských zdrojov v ozbrojených silách, bezpečnostných a záchranných zboroch : zborník príspevkov medzinárodnej vedeckej konferencie*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika. 2019. s. 38-47. ISBN 978-80-8040-579-3.
- BUČKA, P. – RIŠIANOVÁ, A. 2010. Účast' Ozbrojených síl Slovenskej republiky v mierových operáciách. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2010. 177 s. ISBN 978-80-8040-412-3.
- CUMMINS, R. A. 2015. Moving from the quality of life concept to a theory. In *Journal of Intellectual Disability Research*, 2015, roč. 49, č. 4, s. 699-706. ISSN 1365-2788. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2005.00738.x>
- DUŠEK, J. a kol. 2020. *Moderní personální management: Trendy a výzvy*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. ISBN 978-80-7556-069-8.
- FERRER, A. 2014. *Happiness Quantified: A Satisfaction Calculate Approach*. Oxford: Oxford University Press. 172 s. ISBN 978-0-19828-654-7.
- GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. – RUSINÁK, P. 1996. *Slovník práva sociálneho zabezpečenia*. Bratislava : Veda, 1996. 275 s. ISBN 80-224-0457-8.
- HALEČKA, T. 2002. Kvalita života a jej rozmer. In *Kvalita života a ľudské práva v kontextoch sociálnej práce a vzdelávania dospelých*. Prešov : Filozofická fakulta PU, 2002. 605 s. ISBN 80-8068-088-4, s. 65-81.
- HANCOCK, T. 2016. *Quality of life indicators and the DHC*. 2016. [online] [cit. 2021-02-15] Dostupné na internete: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.462.470&rep=rep1&type=pdf>>
- HARTL, P. – HARTLOVÁ, H. 2000. *Psychologický slovník*. Praha : Portál, 2000. 776 s. ISBN 80-7178-303-X.
- HONTYOVÁ, K. – LISÝ, J. – MAJDÚCHOVÁ, H. 2014. *Základy ekonómie a ekonomiky*. Bratislava: Ekonóm, 2014. 198 s. ISBN 978-80-225-3823-7.
- HORŇÁK, M. – ROCHOVSKÁ, A. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. In *Geographia Cassoviensis*, 2007, roč. 1, č. 1, s. 55–60. ISSN 2454-0005.
- IRA, V. – ANDRÁŠKO, I. 2007. Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. In *Geografický časopis*, 2007, roč. 59, č. 2, s. 159-179. ISSN 2453-8787.
- IVANČÍK, R. – BARIČIČOVÁ, Ľ. 2019. Vybrané aspekty manažmentu ľudských zdrojov v ozbrojených zložkách Slovenskej republiky s dôrazom na aktuálny vývoj spoločnosti. In *Policijná teória a prax*, 2019, roč. 27, č. 4, s. 22-39. ISSN 1335-1370.

- IVANČÍK, R. – JURČÁK, V. 2014. *Kauzalita participácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky v operáciách medzinárodného krízového manažmentu a jej finančné aspekty*. Ostrowiec Świetokrzyski : Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św., 2014. 213 s. ISBN 978-83-64557-05-7.
- JOHNSTON, R. J. – GREGORY, D. – SMITH, D. M. 1994. *The Dictionary of Human Geography*. 3rd edition. Oxford: Backwell Publishers, 1994. 684 s. ISBN 978-0-6311-8141-5, s. 493
- JONES, A. 2002. *A guide to doing quality of life studies*. Birmingham : University of Birmingham, 2002. ISBN 978-1-85935-308-8.
- KAVAN Š. 2020. *Ochrana človeka a spoločnosti – vývoj vzdelávania v bezpečnostných tématech*. Praha : NLN, 2020. 271 s. ISBN 978-80-7422-753-0.
<https://doi.org/10.32725/zsf.2020.74227530>
- KAZANSKÝ, R. 2012. The Security Policy – Cooperation of Actors. In *Journal on Law, Economy & Management*, 2012. Roč. 2, č. 2, s. 39-44. ISSN 2048-4186.
- KOCIANOVÁ, R. 2010 *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada Publishing, 2010. 224 s. ISBN 978-80-2472-497-3.
- Kolektív autorov. 1996. *Veľký sociologický slovník*. Praha : Karolinum, 1996 557. ISBN 80-7184-310-5.
- KORIMOVÁ, G. 2014. *Sociálna ekonomika a podnikanie*. Banská Bystrica : Belianum, 2014. s. ISBN 978-80-557-0695-5.
- KOVÁČ, D. 2001. Kvalita života – naliehavá výzva pre vedu nového storočia. In *Československá psychologie*, 2001, roč. 45, č. 1, s. 34-44. ISSN 0009-062X.
- KRAVČÁKOVÁ, G. 2014. *Manažment ľudských zdrojov*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2014. 156 s. ISBN 978-80-8152-219-2.
- LUBELCOVÁ, G. 2012. Sociálna ekonomika, koncepty, príležitosti, riziká. In *Sociológia*, 2012, roč. 44, č. 1, s. 83-108. ISSN 1336-8613.
- MACKOVÁ, Z. 1999. *Sociálne zabezpečenie (základy práva sociálneho zabezpečenia)*. Bratislava : Prosperity , 1999. 161 s. ISBN 80-968219-1-1.
- MACKOVÁ, Z. 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Šamorín : Heuréka, 2009. 161 s. ISBN 978-80-89122-53-0.
- MASSAM, B. H. 2002. Quality of Life: Public Planning and Private Living. In *Progress in Planning*, 2002, roč. 58, č. 3, s. 141-227. ISSN 0305-9006.
[https://doi.org/10.1016/S0305-9006\(02\)00023-5](https://doi.org/10.1016/S0305-9006(02)00023-5)
- MATLÁK, J. a kol. 2004. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského, 2004. 442 s. ISBN 80-7160-190-X.
- MATLÁK, J. a kol. 2009. *Právo sociálneho zabezpečenia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 383 s. ISBN 978-80-7380-212-7.

- MATOUŠEK, O. 2003. *Slovník sociální práce*. Praha : Portál, 2003. 288 s. ISBN 80-7178-549-0.
- MEZEI, J. – ŠIMONOVÁ, J. – NOCIAR, J. – DINIČ, J. – FUFAL, I. 2019. *Štátna služba a služobný pomer príslušníkov Policajného zboru*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2018. 764 s. ISBN 978-80-8168-980-02.
- MPSVR SR. 2020. *História Medzinárodnej organizácie práce*. Dostupné na: <<https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/medzinarodna-spolupraca/medzinarodne-organizacie/medzinarodna-organizacia-prace-mop/historia-medzinarodnej-organizacie-prace.html>>
- MÜHLPACHR, P. 2005. Měření kvality života jako metodologická kategorie. In *Kvalita života a rovnost příležitostí – z aspektu vzdělávání dospělých a sociální práce – zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Prešov : FF PU, 2005. 899 s. ISBN 978- 80-8068-425-1.
- NEČAS, P. – UŠIAK, J. 2010. *Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storočia*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2010. 167 s. ISBN 978-80-8040-401-7.
- NOVÝ, K. 2005. *Sociální právo a sociálněprávní ochrana příslušníků bezpečnostních sborů*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. 160 s. ISBN 80-7251-208-0.
- PAJPACHOVÁ, M. – BARIČIČOVÁ, Ľ. 2014. Mäkké faktory úspechu policajnej organizácie ako nenahraditeľný zdroj jej prosperity. In *Manažment podnikania a vecí verejných – dialógy: vedecko-odborný časopis Slovenskej akadémie manažmentu*. Bratislava: SAM, 2014, č. 26. s. 59-71. ISSN 1337-0510.
- RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2006. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: SPRINT, 2006. 272 s. ISBN 80-89085-62-8.
- RUZEVICIUS, J. 2017. Quality of Life and its Components' Measurement. In *Excellence in Services – Conference Proceedings, 2017*, s. 317-334. ISBN 978-88-9043-274-3.
- TIMORACKÝ, M. 2002. Kvalita života. In *Vízia vývoja SR do roku 2020*. Bratislava : Veda, 2002. 267 s. ISBN 80-88935-42-3, s. 196-199
- TITTLOVÁ, M. – MEDELSKÝ, J. 2017. *Zákon o Policajnom zbore. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. 369 s. ISBN 978-80-8168-577-4.
- TOKÁROVÁ, A. 2003. *Sociálna práca: Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce*. Prešov : Prešovská univerzita, 2003. 572 s. ISBN 978-80-9683-675-7.
- VAĎUROVÁ, H. – MÜHLPACHR, P. 2005. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno : Masarykova univerzita, 2005. 145 s. ISBN 978-80-210-3754-7.
- WHO. 1997. *Programme on Mental Health - Measuring Quality of Life*. Geneva : WHO, 1997. [online] [cit. 2021-02-15] Dostupné na internete: <https://www.who.int/mental_health/media/68.pdf>

ŽÍDEK, R. – MAJCHÚT, I. 2015. *Ozbrojené sily demokratického štátu*. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2015. 253 s. ISBN 978-80-8040-521-2.

Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore

Zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

Zákon č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách Slovenskej republiky

Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície

plk. gšt. v. z. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD.

Akadémia Policajného zboru

Sklabinská 1, 835 17 Bratislava

tel.: 09610 57490

e-mail: radoslav.ivancik@akademiapz.sk